

Liikenne- ja viestintäministeriö
Tomi Lindholm
tomi.lindholm@lvm.fi

Sanomalehtien Liiton näkemys postilain kokonaisuudistuksen keskeisistä kysymyksistä

Viisipäiväinen jakelu turvattava

Postilain ja EU:n postidirektiivin lähtökohtana on turvata yleispalvelutuotteille viisipäiväinen jakelu. Sanomalehtien Liitto katsoo, että tämän palvelutason turvaaminen on otettava myös postilain uudistuksen tavoitteeksi. Postilain kokonaisuudistuksella ei saa vaarantaa kansalaisten peruspalveluiden saatavuutta. Jakelupäivien leikkaaminen heikentäisi kansalaisten asuinpaikasta riippumatonta tasaveroista tiedonsaantimahdollisuutta.

Vaikka postilain yleispalveluvelvoite koskee vain pientä osaa jakelutuotteista, on perusjakelulla erittäin iso merkitys myös kaikille muille jakelutuotteille. Jos yleispalvelun jakeluvelvoitetta leikataan, ei viisipäiväistä jakelua todennäköisesti ole jatkossa tarjolla myöskään muille jakelutuotteille. Tarvittaessa yleispalveluun kuuluvien tuotteiden alaa on mahdollista laajentaa kattamaan kaikki kansalaisten kannalta tärkeänä pidetyt palvelut. Esimerkiksi sanomalehdet kuuluvat yleispalveluun monissa EU-maissa.

Päivittäinen jakelu on erityisen tärkeää sanomalehtien lukijoille. Postin perusjakelussa jaetaan yli 20 prosenttia kaikista sanomalehdistä. Sanomalehtien liikevaihdosta on perusjakelun varassa yli 150 miljoonan euron osuus. Se vastaa noin tuhatta työpaikkaa suoraan sanomalehtiyhtiöiden palveluksessa. Lisäksi sanomalehtitilausten päättymisen vie työpaikkoja myös jakelusta ja painamisesta. Suurin merkitys lehdistön heikentymisellä on suomalaisen demokratian toimivuudelle.

Sanomalehtien tilaajat ja mainostajat tarvitsevat painettua lehteä ja muita printtituotteita osana mediavalikoimaansa vielä pitkään. Painetun lehden ylivertauisuus näkyy siinä, että sekä lukijat että mainostajat käyttävät eniten rahaa printtituotteeseen. Yli 90 prosenttia sanomalehtien kaikista tuloista tulee painetusta lehdestä, joten jakelun heikentäminen vaarantaisi muutenkin vaikeuksissa olevan kustannustoiminnan tulevaisuuden (liite 1). Painetut sanomalehdet ovat edelleen Suomen suurin mainosmedia (liite 2).

Volyymien pienentyessä viisipäiväinen jakelu kyetään säilyttämään erilaisia jakeluja tehostamalla ja yhdistämällä. Postilainsäädännön tulisi tukea tätä kehitystä sallimalla erilaiset yhteistyömuodot jakeluyritysten välillä. Taajamissa olisi kilpailun lisäämisen ohella selvitettävä mahdollisuuksia perusjakelun ja sanomalehtien varhaisjakelun yhdistämiseksi yhdeksi jakokierrokseksi. Haja-asutusalueilla viisipäiväinen jakelu on tärkeä myös muiden palveluiden säilyttämisen kannalta. Päi-

vittäinen jakeluverkko tukee maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä ja erityisesti ikääntyvän väestön tarvitsemien palveluiden tuottamista.

Myös muiden mallien soveltuvuutta tulee selvittää. Yksi vaihtoehto voisi olla alueellisesti kattavien jakelupalveluiden turvaaminen viranomaisten (kuten kunta, maakunta, ELY tai AVI) järjestämän kilpailutuksen avulla. Käytännön jakelutyöstä voisi hyvin vastata myös paikallinen yrittäjä, kuten esimerkiksi Uudessa-Seelannissa on tehty haja-asutusalueilla.

Joissakin EU-maissa, kuten Italiassa, yleispalveluvelvoitetta on supistettu. Vastaavaa mallia ei voida suoraan kopioida Suomeen. Suomen markkinaolosuhteet ja kuluttajatarpeet eroavat merkittävästi esimerkiksi Italian tilanteesta. Ero on erityisen selvä sanomalehtien kohdalla, sillä Suomessa sanomalehtien tilauskanta on moniin muihin maihin verrattuna erittäin suuri. Suomessa sanomalehdet tilataan pääsääntöisesti kotiin. Irtonumeroina myydään lähinnä vain iltapäivälehtiä. Vain kolme prosenttia sanomalehtien tilaajista on valinnut pelkästään digitaalisen lehden (liite 3).

Digitaalisen jakelun tulee perustua sekä lähettäjän että vastaanottajan suostumukseen. Kansalaisten palveluiden digitalisointia ei pidä aloittaa postinjakelusta eikä kansalaisia pidä pakottaa digitaalisten palveluiden käyttäjiksi. Kuluttajien valinnanvapaus on tärkeä periaate tässäkin markkinassa.

Digitaalisuus on merkittävä mahdollisuus myös sanomalehdille. Lehdet ovat saavuttaneet pääasiallisesti ilmaistarjonnallaan suuret viikoittaisen lukijamäärät. Pelkästä verkkojulkaisusta on kuitenkin sekä Suomessa että muualla maailmassa erittäin vaikea saada kannattavaa liiketoimintaa. Siten nykyisen kaltaisen, koko maan kattavan asiallisen ja laadukkaan lehdistön olemassaolo perustuu näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa toimivaan painetun lehden jakelujärjestelmään.

Postilaissa ei pidä velvoittaa jakeluyrityksiä siirtymään kerrostaloissa lokerikkojakeluun. Erityisesti sanomalehtien kannalta jakelu huoneistokohtaisiin postiluukkuihin on tärkeää.

Muut postilain kehitystarpeet

Postinumerojärjestelmää ja osoiterekisteriä koskevien säännösten valmistelua tulee jatkaa työryhmäehdotusten (LVM 3/2013 ja LVM 18/2013) pohjalta.

Postiverkkoon pääsy kohtuullisin ehdoin tulee turvata, jotta kilpailu kirjejakelun markkinoilla saadaan käytännön tasolla avattua. Verkkoon pääsyn sääntely edellyttää riittävää erityislainsäädäntöä. Kilpailulakiin perustuva jälkikäteinen valvonta ei ole riittävää.

Jukka Holmberg
liittojohtaja
jukka.holmberg@sanomalehdet.fi

Henriikka Piekkala
asianajaja, jakelun edunvalvontaryhmän asiantuntijajäsen
henriikka.piekkala@borenius.com